

Meråker Kommune

Trondheim, 13.09.2018

Deres ref.:
[Deres ref.]

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
2018/7969

Saksbehandler:
Veronica Sahlén

Avslag på søknad om skadefelling på en brunbjørn - Meråker kommune

Miljødirektoratet avslår søknad fra Meråker kommune, Trøndelag fylke, om skadefelling på én brunbjørn. Miljødirektoratet vurderer at andre tiltak er mer aktuelle i dette tilfellet.

Sakens bakgrunn

Meråker kommune søker i e-post av 12. september 2018 om skadefelling på én brunbjørn i Meråker kommune.

Bakgrunn for søknad er funn av én sau drept av bjørn natten til 12. september. Søker viser til at kadaveret ble funnet på nordsiden av Meråker og at sinking er startet men at det gjenstår ca. 100 søyer med lam samt storfe på utmarksbeite.

Søker viser videre til at Meråker kommune ligger i beiteprioritert område i forhold til bjørn.

Miljødirektoratet viser for øvrig til søknaden i sin helhet.

Lovgrunnlaget

Miljødirektoratets behandling av saken er hjemlet i Lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) § 18 første ledd b) og § 77, jf. forskrift 18. mars 2005 nr. 242 om forvaltning av rovvilt (rovviltforskriften) § 13, jf. §§ 1 og 3.

Naturmangfoldloven § 1 (formål):

«Lovens formål er at naturen med dens biologiske, landskapsmessige og geologiske mangfold og økologiske prosesser tas vare på ved bærekraftig bruk og vern, også slik at den gir grunnlag for menneskenes virksomhet, kultur, helse og trivsel, nå og i fremtiden, også som grunnlag for samisk kultur.»

Etter naturmangfoldloven § 5 er det et mål at artene og deres genetiske mangfold ivaretas på lang sikt og at artene forekommer i levedyktige bestander i sine naturlige utbredelsesområder. Tiltak etter naturmangfoldloven skal imidlertid avveies mot andre viktige samfunnsinteresser, jf. § 14. En

slik avveining skal ikke medføre at målet i § 5 fravikes, men at tiltaket vil kunne medføre at målet i § 5 nås på en annen måte eller i et annet tempo enn hvis naturmangfoldet hadde vært eneste hensynet å ta, jf. prinsippet om en geografisk differensiert forvaltning. Naturmangfoldloven § 5 og prinsippet om geografisk differensiert forvaltning er konkretisert gjennom §§ 3 og 4 i rovviltforskriften og gjennom den regionale forvaltningsplanen for rovvilt i enhver region.

Etter naturmangfoldloven § 7 skal prinsippene i lovens §§ 8 til 12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet. Naturmangfoldloven §§ 8 til 10 og § 12 er omtalt senere i vedtaket.

Det vises til naturmangfoldloven § 18 første ledd b), jf. rovviltforskriften § 13, jf. §§ 1 og 3, hvor det fremgår:

Naturmangfoldloven § 18 (annet uttak av vilt og lakse- innlandsfisk etter vurdering av myndighetene):

Kongen kan ved forskrift eller ved enkeltvedtak tillate uttak av vilt og lakse- innlandsfisk (...) b) for å avverge skade på avling, husdyr, tamrein, skog, fisk vann eller annen eiendom, (...)

Vedtak etter første ledd bokstav a til f kan bare treffes hvis uttaket ikke truer bestandens overlevelse og formålet ikke kan nås på annen tilfredsstillende måte.

Rovviltforskriften § 1 (Formål):

Formålet med denne forskrift er å sikre en bærekraftig forvaltning av gaupe, jerv, bjørn, ulv og kongeørn. Innenfor en slik ramme skal forvaltningen også ivareta hensyn til næringsutøvelse og andre samfunnsinteresser. Forvaltningen skal være differensiert slik at hensynet til ulike interesser vektlegges forskjellig i ulike områder og for de ulike rovviltarter.

Forskriften skal sikre en forvaltning som vektlegger forutsigbarhet og lokal medvirkning.

Rovviltforskriften § 3 (Nasjonale bestandsmål og bestandsovervåking):

I Norge skal det årlig være 65 ynglinger av gaupe, 39 ynglinger av jerv og 13 ynglinger av bjørn [...]

Nasjonalt overvåkingsprogram for rovvilt skal gi data om status og utvikling i rovviltbestandene, herunder også beskrive det antall årlige ynglinger som er dokumentert i regionene. Metodikk, datagrunnlag og resultater skal være offentlig tilgjengelig.

Rovviltforskriften § 13 (Miljødirektoratets myndighet til å fatte vedtak om felling og jakt):

Miljødirektoratet kan fatte vedtak om skadefelling, kvote for betinget skadefelling, kvote for lisensfelling av gaupe, jerv, bjørn og ulv eller kvotejakt på gaupe av eget tiltak eller etter søknad. Direktoratet kan fatte slike vedtak også der bestanden ligger under det fastsatte bestandsmålet for en region eller for landet. Det er et vilkår at slik felling eller jakt ikke er skadelig for bestandens overlevelse. Dessuten er det et vilkår at det ikke finnes annen tilfredsstillende løsning ut fra prinsippet om en geografisk differensiert forvaltning, jf. forskriften § 1 og § 6.

Foreligger en vedtatt forvaltningsplan for vedkommende region, jf. forskriften § 6, kan direktoratet delegere myndighet for kvote på lisensfelling eller kvotejakt på gaupe etter første

ledd annet punktum til rovviltneemnden eller fylkesmannen etter en konkret vurdering i det enkelte tilfelle.

Vedtak om felling som berører familiegruppe eller revirmarkerende par av ulv der deler av reviret ligger i Sverige, skal fattes etter kontakt med svenske myndigheter.

All irregulær avgang av vedkommende rovviltart innenfor den aktuelle regionen belastes den kvote som er bestemt av Miljødirektoratet.

For vedtak etter denne paragraf kan Miljødirektoratet i særlige tilfeller bestemme at fellingsoppdrag skal gjennomføres i regi av offentlig myndighet. Tilsvarende kan direktoratet eller den direktoratet bemyndiger som alternativ til felling iverksette særskilte tiltak for å skremme eller avskrekke bestemte individer av rovvilt fra uønsket adferd.

Direktoratet eller den det bemyndiger kan, uten hensyn til de regler som ellers gjelder, av eget tiltak iverksette felling av vilt, når dette anses nødvendig for å ivareta offentlige interesser av betydning, herunder å forhindre skade på person, vesentlig skade på eiendom, eller skade på naturlig fauna, flora eller økosystemer, jf. naturmangfoldloven § 18 tredje ledd.

Politiske og forvaltningsmessige rammevilkår:

Det nasjonale bestandsmålet for bjørn er 13 årlige ynglinger i Norge. Det vises videre til Representantforslag 163 S (2010-2011), og Stortingets behandling av dette den 17. juni 2011.

I rovviltforskriften § 4 f fremkommer det at det nasjonale bestandsmålet for bjørn i region 6 (Midt-Norge: Trøndelag og Møre- og Romsdal) er 3 årlige ynglinger av bjørn.

Kunnskapsgrunnlaget

Om overvåkning av bjørn og bestandssituasjonen i Norge og region 6 (Midt-Norge)

Rovdata har ansvaret for formidling, drift og utvikling av Det nasjonale overvåkningsprogrammet for rovvilt. Rovdata er den sentrale leverandør av data om status og utvikling i rovviltbestandene til alle forvaltningsledd. Bestanden av brunbjørn i Norge blir primært overvåket ved å analysere DNA fra innsamlede ekskrement og hår. DNA-analyser av innsamlede prøver gjør det mulig å fastslå hvor mange brunbjørn som minimum har vært innom Norge i løpet av ett år, hvor de har oppholdt seg og fordelingen mellom hanndyr og hunndyr.

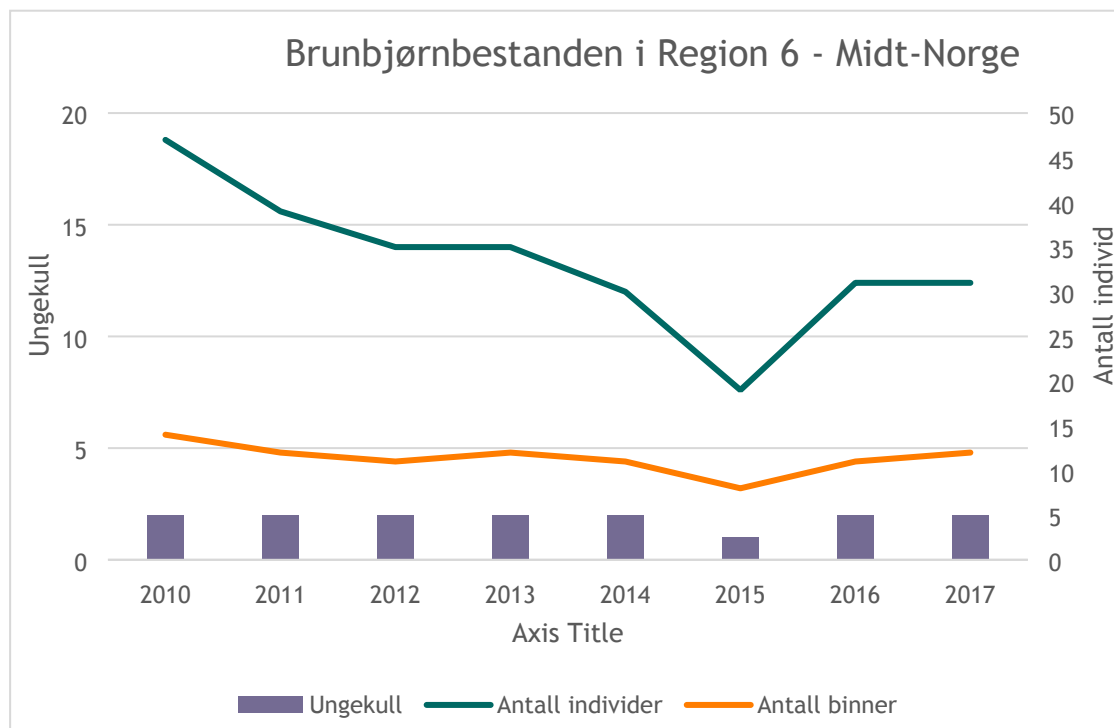
Miljødirektoratet viser til beskrivelsen av det Nasjonale overvåkningsprogrammet for rovvilt i kommentarene til rovviltforskriften § 3, rapport fra Rovdata 15. mai 2018 vedrørende bestandsstatus for gaupe, jerv, ulv og brunbjørn, rapport fra Rovdata om populasjonsovervåking av brunbjørn og DNA-analyse av prøver innsamlet i Norge i 2017 (NINA rapport 1494).

Bestandsmålet er gitt i antall årlige ynglinger. Overvåkingen har derfor tatt i bruk en modell, som er utviklet av Det skandinaviske bjørneprosjektet (Bischof og Swenson 2010), til å beregne hvor mange kull som sannsynligvis er født i Norge hvert år. Modellen tar utgangspunkt i det innsamlede DNA-materialet og bygger blant annet på kunnskap om fordeling mellom kjønn og alder i den svenske bjørnebestanden. Den baserer seg også på kunnskap om hvor ofte binnene føder og hvor gamle de er første gang de føder, samt størrelsen på leveområdene og dødeligheten i bestanden. I 2018 ble

det mest sannsynlig født 7 kull i Norge (NINA Rapport 1494, 2018), hvorav 2 i region 6 (Fig. 1). Dette er under bestandsmålet for regionen. Av de fire regioner med nasjonalt fastsatt bestandsmål for brunbjørn, er det regionale målet oppnådd kun i region 5 (estimert 3 ungekull), og det nasjonale bestandsmålet på 13 årlige ungekull i Norge er ikke er nådd.

Resultatene fra DNA-analysene identifiserte 125 ulike brunbjørner i 2017, 55 binner og 70 hanner. Binner ble i samsvar med tidligere DNA-undersøkelser, bare påvist i avgrensede og spesifikke geografiske områder i Finnmark, Troms, Trøndelag, Nordland og Hedmark. Tallet på 125 ulike individ er minimumstall, da en ikke kan gå ut fra at en har lyktes i å samle materiale etter alle individ i alle områder. Samtidig er det slik at bjørnebestanden i grenseområdene i hovedsak er felles med Sverige. Mange ekskrement- og hårprøver i grenseområdene kan derfor stamme fra brunbjørner som har hoveddelen av sitt leveområde i Sverige.

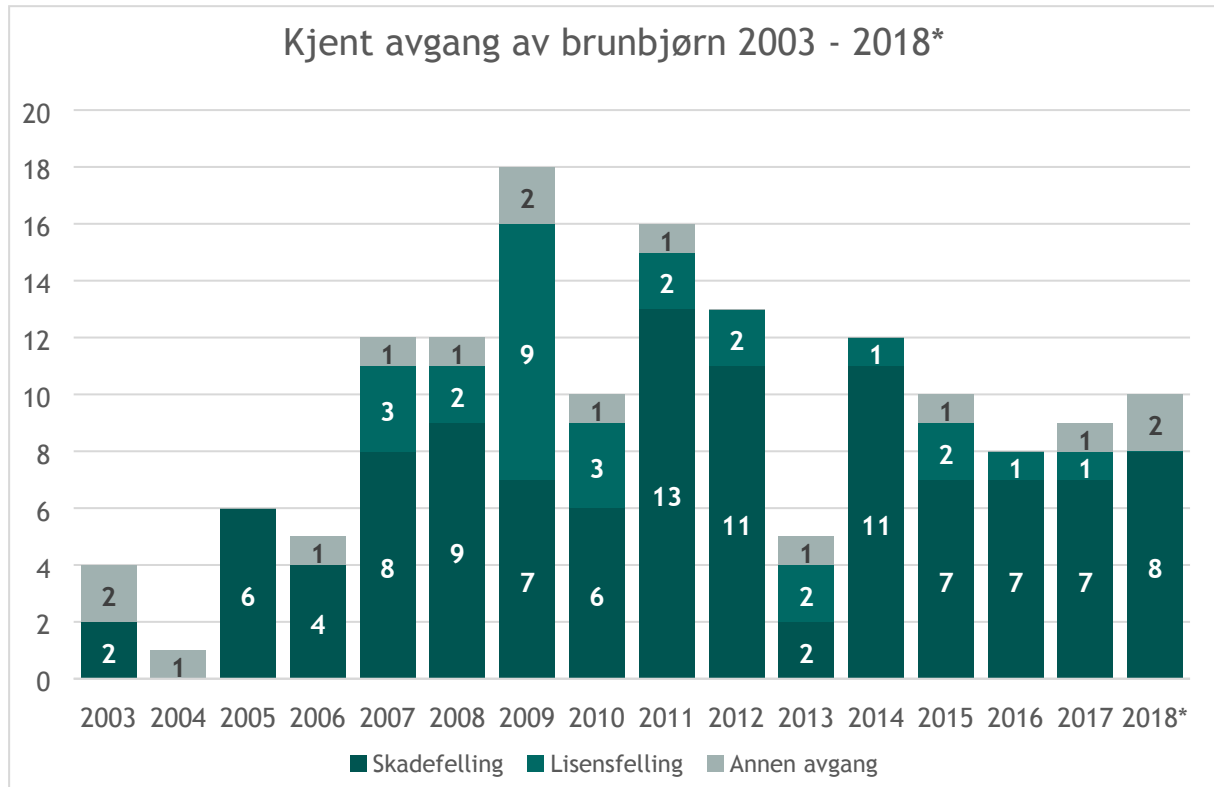
Det ble påvist 30 forskjellige individ av brunbjørn i region 6 i 2017, hvorav 12 binner. Antall påviste individer i regionen har gått ned siden 2010 og bestandsmålet for regionen har aldri vært oppnådd (Fig. 1).

Figur 1. Utvikling i antall individ, antall binner og antall ungekull for region 6 (2010-2017)

Kjent avgang av brunbjørn i Norge i 2017 var totalt 9 bjørner, mens det i 2016 var en kjent avgang på totalt 8 bjørner. Så langt i år er det registrert 10 døde bjørner i Rovbase (rovbase.no). To ble felt på ekstraordinært uttak vedtatt av Miljødirektoratet, 5 ble felt på betinget skadefelling, 1 ble felt i nødverge (angrep på sau) og 2 årsunger ble funnet døde av andre årsaker. Av disse 10 er 9 innenfor region 6 (4 i Lierne, og 1 i henholdsvis Meråker, Midtre Gauldal, Selbu, Tydal og Verdal) og 1 i region 5 (Trysil). Det foreligger betydelig kunnskap om den samlede belastningen bjørnebestanden blir utsatt for, jf. naturmangfoldloven § 10. Bjørnebestanden er ikke begrenset av tilgjengelig areal. Det er ikke registrert sykdom på brunbjørn i Norge. Det er kjent at ungedødelighet hos brunbjørn er

høy, blant annet på grunn av infanticid (ungedrap). Utover enkelte påkjørsler skjer avgangen av voksen brunbjørn i hovedsak gjennom lisensfelling og skadefelling, slik at miljøforvaltningen i stor grad har oversikt over den samlede belastningen (Fig. 2).

Figur 2. Total kjent avgang av brunbjørn i Norge fra 2003 til 2018* (*1. april 2003 t.o.m. 13. september 2018).

Direktoratet konstaterer at bestanden av brunbjørn ligger under det fastsatte bestandsmålet for regionene 6 - 8. Miljødirektoratet viser videre til at selv om antall ungekull av bjørn har vært stabilt, har antall bjørner som er påvist i Norge gjennom DNA-analyser gått ned de siste år.

Om skadesituasjonen og områdets prioritet

I perioden fra 1. april til og med 12. september 2018 er det registrert 2052 døde tamdyr i Norge hvor dødsårsak er vurdert som påvist (sikker eller over 50% sannsynlighet), hvorav 1726 sau. Av disse er 1281 påvist tapt til fredet rovvilt, hvorav 402 til bjørn. 269 av disse er registrert i region 6 i ulike deler av regionen.

I Meråker kommune er det registrert 59 sau drept av bjørn, gjenfunnet mellom 5. juni og 12. september. Av disse er 11 påvist etter 1. august, hvorav en i september. Det hovedsakelige skadeområdet gjennom sommeren har vært sør for E14 og av de registrerte kadaverfunnene påvist tapt til bjørn, så er 6 av skadene, inkludert kadaverfunnet fra 12. september, spredt over et område nord for E14.

Meråker kommune ligger i sin helhet utenfor områder prioritert til bjørn, men innenfor område prioritert til jerv.

Miljødirektoratets vurdering

Skadefelling skal kun iverksettes dersom uttaket ikke truer bestandens overlevelse og formålet ikke kan nås på annen tilfredsstillende måte, jf. naturmangfoldloven § 18.

Direktoratet vedtok i brev av 1. juni i år en kvote for betinget skadefelling av bjørn i 2018 for regionene 6, 7 og 8 på 3 bjørner i perioden 1. juni til og med 15. oktober 2018. Miljødirektoratet gjorde en ny vurdering av skader forårsaket av bjørn på sau 18. juni i år, og viser for øvrig til de vurderinger som er gjort angående bestandsstørrelse og skadepotensial i vedtaksbrevet av 1. juni. Som følge av det ble kvoten for de tre regionene utvidet med ytterligere 2 bjørner. Etter felling av bjørn i Selbu kommune i Trøndelag 23. august var kvoten for betinget skadefelling i regionene 6, 7 og 8 oppbrukt. Miljødirektoratet vurderte situasjonen på nytt, og på bakgrunn av pågående skadesituasjoner på sau i ulike deler av de 3 regionene utenfor forvaltningsområdene for bjørn, og utenfor de områdene som var åpnet for lisensfelling, fant vi behov for å øke kvoten med ytterligere 2 bjørner for regionene 6, 7 og 8.

10. september ble det felt 1 bjørn i Tydal kommune i Trøndelag. Etter dette står det igjen 1 bjørn på kvote på betinget skadefelling på bjørn i regionene 6, 7 og 8. Miljødirektoratet har i brev 11. september 2018 redusert fellingsområdet for kvote for betinget skadefelling i region 6, 7, og 8 til å kun omfatte de områder i region 7 og 8 som følger av vedtak 1. juni 2018 samt et nærmere avgrenset område på Fosen i region 6.

Miljødirektoratet viser til det i region 6 i 2018 er registrert like mange døde bjørner, hvorav 1 binne, som for hele Norge i henholdsvis 2016 og 2017. Dette er et omfattende uttak i regionens bjørnebestand. Miljødirektoratet viser videre til at skadefelling kun skal iverksettes om formålet ikke kan nås på en annen tilfredsstillende måte, selv om vilkår om skadepotensiale anses oppfylt. I denne vurderingen skal prinsippet om geografisk differensiering vektlegges. I sluttet av beitesesongen vil nedsanking utgjøre et reelt alternativ til felling, selv utenfor rovviltprioriterte områder. Det aktuelle området er ikke prioritert til bjørn, men prioritert til jerv. Miljødirektoratet viser i forbindelse til dette til at gjennomsnittlig hovedsankedato for sau i Norge er 10. september og at søker viser til at sanking pågår i det aktuelle området.

Miljødirektoratet vurderer på bakgrunn av dette at formålet, å forebygge eller avverge skade, kan nås på en annen måte enn ved skadefelling. I denne vurderingen er også kjent avgang av bjørn i regionen vektlagt.

Vedtak

Med hjemmel i Lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) § 18 første ledd b) og § 77, jf. forskrift 18. mars 2005 nr. 242 om forvaltning av rovvilt (rovviltforskriften) § 13, jf. §§ 1 og 3, avslår Miljødirektoratet søknad om skadefelling av en brunbjørn i Meråker kommune.

Vedtaket kan påklages til Klima- og miljødepartementet innen 3 uker, jf. forvaltningsloven §§ 28 og 29. En eventuell klage skal fremsettes for Miljødirektoratet, jf. § 32.

Hilsen
Miljødirektoratet

Dette dokumentet er elektronisk godkjent

Susanne Hanssen
fung. seksjonsleder

Veronica Sahlén
seniorrådgiver

Tenk miljø - velg digital postkasse fra e-Boks eller Digipost på www.norge.no.

Kopi til:

Fylkesmannen i Trøndelag / Trööndelagen
fylhkenålma

Postboks 2600

7734 Steinkjer

Rovviltnemnda i region 6

c/o Fylkesmannen i Trøndelag,
Postboks 2600

7734 STEINKJER